

A blurred portrait of a person wearing glasses, overlaid with large text. The background is a warm gradient of orange and red. The text 'NOWHERE' is repeated three times in a large, bold, sans-serif font. The top two instances are solid white, while the bottom instance is a white outline. The text is arranged in a staggered, overlapping manner across the center of the image.

NOWHERE
NOWHERE
NOWHERE

NOWHERE 2023

PROGRAMMA, ORGANISATIE EN BELEID 2023

De belangrijkste voorgenomen beleidsveranderingen in de Kunstenplanperiode 2021-2024 waren het ontwikkelen van onze Huisfunctie, een verdere professionalisering van onze organisatie en een uitbreiding van het ons programma met ontwikkeltrajecten voor gevorderde makers. Verder hebben we met Cultuurcoaches een belangrijke programmaliijn toegevoegd, die nog niet was opgenomen in ons meerjarenplan 2021-2024. In 2022 werd hiervoor een meerjarensubsidie (2022-2024) toegekend door het Amsterdams Fonds voor de Kunst (AFK) voor intensieve lessencycli tijdens en na schooltijd. Nowhere richt zich met deze lessen op klassen uit het vmbo- en praktijkonderwijs.

Noemenswaardig is ook de veranderde verhouding ten opzichte van Jeugdland, dat wij in 2020 hebben verzelfstandigd in een nieuwe stichting. De nog overgebleven operationele taken rondom het cultuur- en maakprogramma van Nowhere op Jeugdland werden vanaf 2023 overgedragen aan de Stichting Jeugdland Amsterdam. In ruil maakt Stichting Jeugdland het aantrekken van een artistiek producent door Nowhere mogelijk. Deze artistiek producent kon zich volledig richten op de (door) ontwikkeling van het cultuur- en maakprogramma op Jeugdland en heeft zich zo in haar eerste jaar al onmisbaar gemaakt. De geambieerde rol als ontwikkelinstelling op Jeugdland blijkt Nowhere perfect te passen. De artistiek producent kan het Nowhere-team als sparringpartner gebruiken maar vaak genoeg gebeurt dat ook andersom. Zo pakt de aanstelling van de

Net als in 2022, nam onze impact afgelopen jaar opnieuw fors toe door de ontwikkeling van onze huisfunctie. Dankzij het overweldigende succes van het beschikbaar stellen van onze studio's voor €5,- per uur, de inwonende artistieke communities, het nieuwe Maker in Huis-traject en het Nowhere Invites-programma, groeide Nowhere uit tot een volwaardig huis voor jonge makers. Bij Nowhere kunnen zij zich op eigen voorwaarden ontwikkelen als maker en mens. Het succes van het Huisprogramma zegt veel over het gebrek aan betaalbare studioruimte in Amsterdam en in meer algemene zin het gebrek aan 'Huizen' voor ontwikkeling en experiment op eigen voorwaarden. Deze schaarste ziet Nowhere als een groot probleem, dat de doorstroom van nieuw talent en de ontwikkeling van nieuwe kunstvormen belemmert.

In 2023 is er veel meer aandacht gegaan naar doorstroom en ontwikkelmogelijkheden voor onze makers bij andere, bevriende instituten. Zo zijn er makers doorgestroomd naar de ontwikkeltrajecten Wolk III (i.s.m. o.a. Watershed in Brabant), Maker in Huis (Nowhere), Full Circle (Poetry Circle), #NieuweStukken (Fonds Podiumkunsten), Urban Arts Talent (Fonds voor Cultuurparticipatie) en Slow Writing Lab (Nederlands Letterenfonds). Er stroomden ook makers door naar podia, zoals Frascati (Under Construction), Sites of Memory, Rijksakademie (spoken word-atelier), Over het IJ Festival, Bijlmerparktheater, Oerol en Mensen Zeggen Dingen. Nowhere/ Poetry Circle wordt meer en meer opgenomen in een landelijk netwerk van ontwikkelinstellingen, podia en festivals.

Verder heeft de toekenning van financiering voor ons Cultuurcoach-programma voor de periode 2022-2024 een grote impact gehad op onze organisatie. Het gaat om een heel groot programma waar alle onderbouwklassen van het IJburg College bij betrokken zijn en alle klassen van de Luca Praktijkschool. De voorwaarde van de subsidieregeling dat het geld alleen gebruikt mag worden voor docentkosten en niet voor organisatiekosten, bleek onwerkbaar. De aandacht die het programma vroeg, vooral in de beginfase, was te groot om met het reguliere team te dragen. Zodoende hebben wij ervoor gekozen het team toch uit te breiden en hiervoor een aanvraag te doen bij het Fonds voor Cultuurparticipatie. In januari 2023 hoorden wij dat het geld werd toegekend.

Deze regeling vroeg ons meer dan ooit om de samenwerking op te zoeken met de deelnemende scholen en gezamenlijk doelstellingen te formuleren. Dit heeft geleid tot een hechtere band en heldere, gezamenlijke doelstellingen. Onderliggend aan de programma's op het IJburg College (nu Terra Nova), ligt de vraag hoe je de veiligheid creëert die leerlingen nodig hebben om zichzelf te uiten. Wij merkten met name op het IJburg College dat deze veiligheid ontbrak. Dit deed ons beseffen hoe elementair veiligheid is voor het geven van cultuureducatie. Wij hebben toen aan het IJburgcollege de moeilijkste klas gevraagd. En telkens als wij vonden dat er niet voldoende veiligheid was om jezelf te uiten maakten wij de groep kleiner. Totdat wij twee docenten op vier leerlingen hadden staan. De grootste overwinning was dat zij voor een klein publiek hebben opgetreden. Iets wat de docenten voor onmogelijk hadden gehouden. Zo klein als de groepen op het eind van dit experimenten waren kis natuurlijk onmogelijk vol

te houden. Maar niettemin houden we vast aan twee docenten op acht leerlingen in het praktijkonderwijs, VMBO basis/kader/theoretische leerweg.

Bij de Luca Praktijkschool zijn veel leerlingen nog maar kort in Nederland en door deelname aan cultuurlessen, leren ze zich te verhouden tot een, voor sommige leerlingen, nog vreemde samenleving. Door het vertellen van creatieve, persoonlijke verhalen leren ze elkaar beter kennen en wordt de onderlinge band versterkt. Bovendien richten de muziek- en theaterlessen zich op taalontwikkeling. Bij theater zijn er tal van woordspelletjes en bij muziek worden er liedjes in het Nederlands gemaakt, met muziek uit land van herkomst.

Tenslotte was 2023 voor Poetry Circle op teamniveau lastig. Het snelle vertrek van de in januari 2023 aangetreden programmaleider van de Poetry Circle, bracht extra werk en onzekerheid mee. Het grote landelijke programma van de Poetry Circle is inmiddels organisatorisch een veelomvattende en complexe operatie geworden. Wij hebben het accent in de zoektocht naar een nieuwe programmaleider daarom iets verschoven, naar organisatorische en productionele ervaring. Inmiddels is tot grote tevredenheid van het team vanaf januari Luit de Bokx aangetreden.

Nowhere-workshops, -communities en -presentaties

Wij houden in het activiteitenverslag de indeling van ons meerjarenplan 2021-2024 aan. Hierin zijn onze activiteiten beschreven onder drie programmapeilers: Huis, Programma en Productie.

In de bijlagen nemen we de specifieke output-analyse op vanuit het format van de Gemeente Amsterdam (Bijlage 1), Fonds voor Cultuurparticipatie (Bijlage 2) en Nederlands Letterenfonds (Bijlage 3).

Huis

In het 'Huis'-programma geven we jonge makers ruim baan in onze studio's. Mensen tot en met 35 jaar, die een profiel aanmaken op onze website, kunnen zelfstandig voor €5,- per uur ruimtes inboeken. Daarnaast zijn er twee zogenoemde Huis-programma's. Hieronder vallen het Community-programma en het Maker in Huis-programma. Tenslotte omvat de pijler Huis ook het inhoudelijke programma van onze Partners in Huis (DEGASTEN en De Amsterdamse Jeugdtheaterschool). In de staat hieronder staan de oorspronkelijke cijfers zoals ingediend in ons meerjarenplan, de gerealiseerde cijfers 2021, 2022 en 2023.

Totalen huis	2021-2024	2021	2022	2023
deelnemers	357	636	318	3364
programma uren	1080	865	1456	1342
bezoeken	4221	1272	7985	9819
studio-uren	250	931	3817	8225
community's	5	6	5	4

Het meest opvallend is hoe zeer ook in 2023 het gerealiseerde bereik en de aantallen studio- en programma-uren de geprognosticeerde aantallen overtreft. In die zin vallen met name het aantal deelnemers en het aantal studio-uren op. Dit veel grotere bereik is een gevolg van het programma waarbij jonge makers voor €5,- per uur studioruimte kunnen gebruiken. Van de 3364 deelnemers aan ons Huis-programma, zijn er 2469 deelnemers die een nieuw account hebben aangemaakt in 2023. Van de 8225 studio-uren die in totaal zijn afgenomen, zijn er 7379 uur geboekt via onze (nieuwe) accounthouders.

Als we inzoomen op het Community-programma zien we dat het aantal deelnemers is toegenomen ten opzichte van voorgaande jaren en meer dan verdubbeld is ten opzichte van de prognose in ons meerjarenplan. Het aantal bezoeken binnen het Community-programma is wederom gestegen ten opzichte van het voorgaand jaar, echter nog niet zo hoog als het aantal ingeschatte bezoeken in het meerjarenplan. We hebben in 2023 de Amsterdamse House Dance Community een vaste plek gegeven, die al een redelijke aanhang had. De grootste community in 2023 blijft The Living Room van Amber Vineyard (vogue). Daarnaast trainde Junction (dancehall) bij Nowhere en gaven we ruimte aan de fashion community met het Open Mode Atelier.

Het andere programmaonderdeel, Maker in Huis, heeft in 2023 voor de tweede keer plaatsgevonden. Dit is een programma dat wij oorspronkelijk hadden geschrapt vanwege de lagere toekenning van onze A-BIS-subsidie 2021-2024. Niettemin zijn we in 2022 toch gestart. Enerzijds omdat het programma inhoudelijk op ons lijf en gebouw geschreven is, en anderzijds omdat wij uit contacten met onze makers begrepen dat er heel veel behoefte aan een dergelijk programma was. De combinatie van ondersteuning-op-maat en vrij gebruik van studio's bleek aan te slaan.

In dit *artist-in-residency*-programma kregen elf makers ruimte, tijd en kennis om hun kunstproject te realiseren. Vier solisten kregen 160 uur studioruimte. Coosje de Loor maakte samen met Marnix Vinkenborg de muziektheatervoorstelling 'Tortel', Oliver Wagstaff creëerde de dansvoorstelling 'Summer in the City' voor Over het IJ Festival, Jentel Schiettekatte deed onderzoek voor haar interdisciplinaire dansvoorstelling 'Crooked' en Annelie Koning ontwikkelde de performance 'De ruimte tussen ons'. Daarnaast gaven we vier makers (collectieven) de kans om onderzoek te doen in een 'Intensive', met 80 uur studioruimte. Hierin creëerde Nour Jordan de spoken-word voorstelling 'Ghriba', die ze speelde op Over het IJ Festival, in Theater Bellevue en bij Under Construction van Frascati. IS D'ART Collective onderzocht en ontwikkelde de dansfilm 'Echo Motus', Lois Lint deed vooronderzoek voor haar bewegingstheatervoorstelling 'GRIP' en NAT Collectief creëerde de fotoreportage 'Growing out of Stereotypes' en organiseerde een workshopdag. Uiteindelijk werd dit alles gepresenteerd tijdens het Maker in Huis Festival op zaterdag 9 december 2023.

Tenslotte zijn er de inhoudelijke programma's van onze partners in ons huis. De grootste partner in huis is theatergezelschap DEGASTEN, die ook kantoor houdt in het Nowhere-pand. Zij gebruiken van onze partners het meest onze Studio's en hun makers en deelnemers zijn net zo goed kind aan huis als deelnemers aan de Nowhere programma's. In 2022 is ook De Amsterdamse Jeugdtheaterschool weer teruggekeerd met lessen in Nowhere. In totaal blijft dit partnerprogramma iets achter ten opzichte van de oorspronkelijke prognoses. Niettemin zorgen het nieuwe Maker in Huis-programma en het programma rond laagdrempelige studio-gebruik voor een explosieve stijging van deelnemers, bezoeken, studio-uren en het aantal programma-uren van het Huisprogramma.

Programma

De pijler 'Programma' is het hart van Nowhere. Hieronder vallen al onze binnenschoolse en buitenschoolse workshopprogramma's, alle educatieve activiteiten op scholen en alle trajecten van ons landelijke talentontwikkelingsnetwerk voor spoken word – Poetry Circle – én alle hieraan gelieerde presentaties.

Hieronder beschrijven we de output per onderwerp. De Poetry Circle bespreken we als één programma, om de samenhang van dit onderdeel geen geweld aan te doen.

Totale programma	2021-2024	2021	2022	2023
deelnemers	3211	4888	6485	8726
programma uren	1297	2584	3374	3767
talentontwikkeling activ.	18	9	15	18
bezoeken	2902	6594	11861	14304
presterende activ.	29	28	63	107
jonge artiesten	196	147	523	410
bezoekers	3160	1162	7710	7182

Nowhere-workshops buiten schooltijd

Nowhere organiseert verschillende workshopprogramma's:

1. We organiseren Nowhere-workshops in de avonduren;
2. We organiseren 'Nowhere op IJburg'-workshops in de avonduren op IJburg;
3. In de middagen organiseren we 'Club Nowhere' in samenwerking met de Talententent, een naschools aanbod voor kinderen uit het primair onderwijs;
4. We produceren binnen- en buitenschoolse workshops voor het Cultuurcoaches-programma;
5. Wij ontwikkelen programma op natuurspeelsterrein Jeugdland in Amsterdam-Oost.

Sinds september 2021 is het workshopprogramma in de avonduren vernieuwd. Dit is in 2022 en 2023 doorgetrokken. Dit programma wordt in twee seizoenen geprogrammeerd: een SPRING- en een FALL-seizoen. In het SPRING-seizoen van 2023 presenteerden we 11 workshops. We lieten goedlopende workshops terugkomen, zoals de DJ-lessen, Radio Maken, Drag Make-up en Fondsenwerven. Daarnaast waren er ook nieuwe workshops, zoals Mending en Filosofie. Ook werkten wij samen met het Van Gogh Museum, waarmee we aan de hand van de tentoonstelling 'Van Gogh in Auvers' 3 workshopreeksen organiseerden; Spoken Word, Experimental Jewelry en Portrait Painting. In het FALL-seizoen waren er 15 verschillende workshops. Het workshopprogramma werd aangevuld met Body Confidence, Nail Art, Augmented Reality & 3D Design en The Book Club.

Het Club Nowhere-programma kromp in 2023 naar 2 workshopreeksen. In samenwerking met de Talententent ontwikkelden we in het SPRING-seizoen één workshopreeks Dans en in het FALL-seizoen ook één workshopreeks Dans voor de Indische Buurtschool.

In 2023 werd het buitenschoolse Cultuurcoaches-programma voortgezet. Op Jeugdland programmeerden we elke woensdag de inloopworkshop De Buiten Ateliers, voor kinderen van de Indische Buurtschool en andere geïnteresseerde kinderen. Bij Nowhere zijn er met leerlingen van de Luca Praktijkschool naschoolse workshops gestart op de vrijdagmiddag, onder de titel Nowhere Fridays. De workshops waren in de disciplines Dance, Video Production en Rap & Songwriting. De workshops worden gegeven door de docenten die ze kennen van de binnenschoolse workshops.

Sinds januari 2023 hebben we Ylja Band aangenomen als artistiek producent, die zich specifiek richt op het Nowhere-programma voor natuurspeelruimte Jeugdland. Met dank aan de komst van deze nieuwe programmamaker is afgelopen jaar verschillende keren een brug geslagen tussen beide organisaties. In maart landde Raket Laika op Jeugdland – een oude transformatorzuil uit de Reinwardtstraat, beschilderd door kunstenaar John Pop. Om de komst van de raket te vieren organiseren we Het Grote Raketfeest, waarbij een astronaut de jonge bezoekers met nieuwe ogen naar Jeugdland liet kijken (en andersom). In april ontstond tijdens het Lentefeest Jeugdland De Song, een nummer samengesteld door kunstenaar Roos Pollmann uit audio-opnames die tijdens het Lentefeest zijn gemaakt door de kinderen op Jeugdland. Op vijf mei verzorgde Poetry Circle op Jeugdland een workshop waarin kinderen hun droomwereld neerpanden. Tijdens de Vrijheidsmaaltijd werden die werelden geserveerd. Zo hoorden we dat Sanne droomt van een hut zo hoog als een regenboog en waar het ruikt naar hout en mos, dat Aina droomt van een wereld met tijgers die niet bijten, en dat Aletta droomt van een wereld met genoeg boeken om antwoorden in te zoeken. In juli programmeerden wij de danstheatervoorstelling Zorgenkind van TiNaNiNaNi tijdens het zomerfeest en onder leiding van het DJ-duo Temo Gonzalez en Tibor Pasmaan werden jingles gemaakt voor ons in de kinderschoenen staande radiozender

Jeugdland Radio. In juli won team Oost met hun zelfgebouwde powertool-wagen genaamd "Little Schmack" de grote beker tijdens de grande finale van de Recycle Rally Cup, een initiatief van oud-Jeugdland medewerker en HOTMAMAHOT-directeur Daan Vonk. In september werkten we in het kader van het ELJA Kindermuseumlab samen met het Amsterdam Museum. Een week lang werkten kinderen in de loods samen met kunstenaar Yasser Ballemans aan een kunstwerk rondom het thema vrijheid. Tot slot verwelkomden we tussen oktober en december meermaals leerlingen van De Indische Buurt School voor een cultuurdag op Jeugdland; dat is een lesdag in de buitenlucht waarin creativiteit en makerschap centraal staan en stilzitten vaak totaal onnodig is. Naast al deze nieuwe activiteiten en vrolijke, creatieve interventies vonden als vanouds op zondagmiddagen de reguliere maakworkshops plaats, begeleid door 'oppermaakman' Alex. Al deze nieuwe activiteiten leidden tot een grote stijging van het aantal programma-uren en deelnemers ten opzichte van 2022. De grootste stijging werd overigens veroorzaakt doordat wij - anders dan voorgaande jaren - de 2497 bezoekers aan de seizoensfeesten op Jeugdland meetellen, omdat de nieuwe programmamaker ook deze grootschalige events vormgeeft.

De programmaliijn 'Nowhere op IJburg', die in 2022 voor het eerst plaatsvond, trokken we in 2023 door. Speciaal voor IJburgers organiseerden we zes workshopreeksen, waarvan twee in het SPRING-seizoen en vier in het FALL-seizoen. Tijdens het SPRING-seizoen waren er workshops te volgen in DJ Beginners en Linography. Tijdens het FALL-seizoen waren er de workshops DJ Beginners, Tufting, Illustration en Analog Photography, met als locatie Factor IJ.

Als we inzoomen op het workshopprogramma in de avonduren, zie je dat het programma in aantallen iets lager uitkomt in 2023. Ten opzichte van de output zoals beschreven in ons meerjarenplan tellen we flink meer deelnemers, maar minder programma-uren bij dit programma. Dit is het gevolg van kortere workshopreeksen. Inmiddels is het gebruikelijk dat er vier workshopsessies zijn per reeks. Er is een patroon ontstaan waarbij elke maand nieuwe workshopreeksen starten die op de laatste vrijdag van de maand tijdens de zogenoemde Nowhere Presents worden afgesloten. Op deze open podium avond kunnen deelnemers laten zien wat ze gemaakt hebben. Het Club Nowhere-programma, het naschoolse programma in samenwerking met de Talententent, was kleiner dan geprognosticeerd. Wij zijn in dit programma afhankelijk van de partner Talententent. Zij programmeren minder series van Nowhere omdat zij ons te duur vinden. Terwijl fair pay binnen de culturele sector een hot issue is, lijkt dat in de welzijnssector een stuk minder het geval te zijn. Het Cultuurcoaches-programma buiten school werd flink uitgebreid. Op woensdagen introduceerde wij op Jeugdland de zogenoemde Buitenateliers. Het aantal deelnemers aan de buitenschoolse Cultuurcoaches-activiteiten steeg daarom flink, van 72 naar 251 kinderen.

De belangrijkste oorzaak van de in totaal fors hogere aantallen deelnemers aan onze workshops buiten schooltijd, zijn de grote aantallen kinderen die meedoen aan activiteiten op Jeugdland. De grotere bemoeienis van Nowhere, met de inzet van een programmamaker/ontwikkelaar, raakt aan bijna het totale programma van Jeugdland. De programmamaker die aangetrokken is voor een kwalitatieve impuls bereikt met nieuwe programmaonderdelen en events veel extra deelnemers. Als we de aantallen van Jeugdland buiten beschouwing laten, en kijken naar aantallen, dan blijft het beeld over van een iets kleiner workshopprogramma en Talententent-programma dan geprognosticeerd en groei door het extra, niet geprognosticeerde, Cultuurcoaches-programma.

Workshops binnen schooltijd

Ons programma voor scholen bestaat uit verschillende onderdelen. Naast de projecten op basis van aanvraag, is er sinds 2022 het binnenschoolse Cultuurcoaches-programma. Ook organiseerden we wederom het jaarlijkse Parool Columnfestival, een programma in samenwerking met 15 middelbare scholen in Amsterdam. In totaal werden 3762 deelnemers bereikt en zo'n 1169 uren lesgegeven.

Het aantal deelnemers is nagenoeg gelijk aan vorig jaar.

Ten opzichte van de geprognosticeerde aantallen in ons meerjarenplan schrijven we bijna dubbele cijfers. Het aantal lesuren stijgt wel sterk, als gevolg van een grotere inzet, op meer scholen, van het Cultuurcoaches-programma. Dit zijn intensieve programma's met lange lesperiodes. Het aantal bezoeken steeg ook, maar niet even sterk als het aantal uren. De inzet op praktisch onderwijs, met kleine klassen, waarbij wij zelf ook nog extra inzetten op kleine groepen, is de oorzaak van het niet evenredig stijgen van het aantal bezoeken.

Inhoudelijk waren het Columnfestival en het Cultuurcoaches-programma absolute hoogtepunten. Het Columnfestival vond dit jaar een nieuwe partner in De Balie. Daar was op 25 mei, in een bomvolle grote zaal, een prachtige festivalavond waarbij leerlingen schitterden met hun voorgedragen columns. Net als voorgaande editie sierden de citaten van jongeren op A0-formaat in abri's door de hele stad. De ingestuurde columns gaven een schitterend inzicht in de belevingswereld van Amsterdamse middelbare scholieren. Zoals Doua die met haar column 'Storende Lucht' wenste dat 'meer mensen vloeiend stilte konden spreken'. Of Bob, met zijn column over ADHD getiteld 'Ik heb een brein als een Ferrari maar de remmen van een fiets'. Zo'n 20 columns vonden hun weg naar het Parool en werden daar in de zomermaanden gepubliceerd.

De continuering en uitbreiding van het Cultuurcoaches-programma bood Nowhere de gelegenheid om de verbinding met scholen in onze directe omgeving verder te bestendigen en verdiepen. Nieuw in 2023 waren de cultuurdagen voor alle klassen van De Indische Buurtschool op Jeugdland. Op deze dagen kunnen de docenten van de school worden uitgeroosterd en nemen de cultuurcoaches het roer in handen. Omdat we de kinderen een hele dag lesgeven kunnen we een grotere impact maken dan als we een uurtje in de week langskomen. Daarnaast is het een uitkomst voor de school, die zoekt naar wegen om de werkdruk te verlichten voor haar docenten (zie voor filmpje over het programma schooldag cultuurdag: <https://youtu.be/b63YCJgiyls>).

Voor de Luca Praktijkschool en het IJburg College is het Cultuurcoaches-programma inmiddels een vaste pijler in het onderwijsaanbod. In 2023 konden we naast onze vaste scholen extra Cultuurcoaches-programma aanbieden aan Kolom Praktijkcollege uit Amsterdam-Noord en het CBurg College uit Amsterdam-Oost.

Presentaties Nowhere

In 2023 organiseerden we zeven edities van Nowhere Presents: een avond vol creativiteit, van én voor jonge makers en het talent van morgen. Op deze avond presenteerden de deelnemers van de avondworkshops hun resultaten en was er ruimte voor try-outs en performances van communities, Makers in Huis en andere deelnemers die gebruik wilden maken van het open podium. Daarnaast, wellicht het belangrijkste van de avond, werd er een diner geserveerd. Het diner leent zich uitstekend voor ontmoetingen tussen de verschillende makers. Eén van deze edities was 'Nowhere Kicks Off' in september: het openingsfeest waar we het nieuwe seizoen openden. In totaal waren er 207 jonge artiesten betrokken bij Nowhere Presents, met in totaal 530 toeschouwers. Ook organiseerden we een editie van Vincent op Vrijdag in het Van Gogh Museum. Op deze avond gaven we 68 jonge artiesten een podium in 20 verschillende presentaties en waren er 967 bezoekers. In 2023 organiseerden we ook vijf community-evenementen. Dit was een evenement voor dans en muziek-improvisatie, onder de naam Call & Response. The Livingroom organiseerden een Summer Cookout en een Xmas Kiki. The Amsterdam House Dance Community organiseerde een workshopdag en Junction een Halloween Night. In totaal kwamen hier 253 toeschouwers op af.

In 2022 ontwikkelden we de nieuwe programmaliijn Nowhere Invites. In dit programma nodigen we jonge, Amsterdamse collectieven uit om voor één dag de sleutels van ons pand aan de Madurastraat over te nemen en een eigen programma samen te stellen. In 2023 heeft er één editie plaatsgevonden, hiervoor nodigden we Bruno Sitton uit. Tijdens deze editie waren er 40 bezoekers, 4 jonge artiesten en 2 presentaties. Naast onze eigen evenementen, waren we ook onderdeel van het

cultuurhuis EAST&, waar we inhoudelijk programma's leverden voor de vier pleinenfestivals. De aantallen bezoekers zijn een beetje lastig te definiëren. Op Koningsdag liepen er bijvoorbeeld duizenden mensen langs. Wij houden voor de transparantie daaronder hetzelfde aantal als vorig jaar aan, 4.000. Tijdens het Amsterdam Fringe Festival in september speelden er drie voorstellingen in Nowhere. De voorstellingen 'Abortusverhalen' van Mystha Mandersloot, 'Onderstroom' van ENSO Physical Theatre en 'People are Awful' van Blacklash Media werden door Fringe geprogrammeerd in Nowhere. Deze voorstellingen speelden 54 keer en trok 584 bezoekers.

Talentontwikkeling (professionalisering)

Eén op één professionaliseringstrajecten hebben zich de afgelopen als vast onderdeel in ons programma genesteld. We geven met name makers die zich via alternatieve routes ontwikkelen de kans om zich verder te professionaliseren als maker. In het voorjaar startte een nieuwe groep bij de derde editie van het Brabantse professionaliseringstraject 'Wolk', dat we organiseren in samenwerking met Watershed, gefinancierd door de Talenhub Brabant. In dit traject werkten negen schrijvers aan persoonlijke doelen. Sommigen gebruikten de tijd voor ontwikkeling en onderzoek en anderen werkten aan concrete doelen, een roman of dichtbundel. Aan de derde editie (2023-2024) nemen deel: Mc Kenna Faulkner, Tamar Slooves, Rudie Verbunt, Eva van den Boogaard, David Alberti, Trijntje van de Wouw, Jasper van de Bovenkamp, Peer Roosen en Odette van Heesbeen.

In 2023 startte een nieuwe editie van #NieuweStukken van Fonds Podiumkunsten en het Nederlands Letterenfonds. Daniëlle Zawadi werkte met coach Esther Duysker en Steff Geelen met coach Nisrine Mbarki ieder aan hun eerste theatertekst. In 2023 namen Poetry Circle-alumni Houda Bibouda en Hassan Gök deel aan Slow Writing Lab, een ontwikkeltraject voor jonge schrijvers van het Nederlands Letterenfonds. Mees van Rijswijk uit de Circle in Leeuwarden werd op de valreep toegelaten tot de laatste editie van Slow Writing Lab.

In 2023 startte de eerste volledige editie van ons eigen maaktraject Full Circle – een kopprogramma voor performende schrijvers met een beginnende beroepspraktijk. Het programma werd gevolgd door twaalf deelnemers, die in drie maanden tijd elf keer bij elkaar kwamen. Na de zomer werd het traject afgerond met een gezamenlijke presentatie in Nowhere. Drie makers kregen de gelegenheid om hun productie verder uit te werken. Op 31 oktober presenteerden zij, samen met makers uit de pilot in 2022, een avondvullende show in theater Bellevue. Op deze avond trad ook Nour Jordan op met de productie Ghriba!, die zij in het kader van Full Circle in de zomer had gespeeld op Over het IJ Festival. Zij was uit de pilotgroep van Full Circle gekozen om in samenwerking met het Over het IJ Festival haar productie uit te werken. Van de lichting 2023 werd Linde van Wingerden gekozen. Die zal diens productie in 2024 spelen op het Over het IJ Festival. Tenslotte werkte Robbie Wallin met ondersteuning vanuit de Urban Maker-regeling van het Fonds voor Cultuurparticipatie verder aan zijn ontwikkeling als comedian, rapper en muziekproducer.

En werkte Joost van Kersbergen vanuit de regeling Each One Teach One van het Fonds voor Cultuurparticipatie gestaag verder aan zijn onderzoek, naar zijn eigen ontwikkeling van rapper/muzikant tot autodidact docent. Joost spiegelt zich aan andere docenten die vanuit een maakpraktijk voor een klas komen te staan, en bevraagt het onderwijssysteem.

POETRY CIRCLE

Het programma van Poetry Circle beschrijven we als één programma. In grote lijnen bestaat het programma uit workshoptrajecten, professionaliseringstrajecten, eigen podiumavonden (de Circle Sessions), samenwerkingen, producties in opdracht en eigen producties.

Het hart van de Poetry Circle-programmering is het workshoptraject dat we in zeven Poetry Circle-steden aanbieden: Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Tilburg, Eindhoven, Zwolle

en Leeuwarden. In het seizoen van 2021-'22 – dat voor het eerst weer zonder coronabeperkingen leek te kunnen starten – haalden we een recordaantal aanmeldingen. Uiteindelijk moesten we in januari 2022 tóch noodgedwongen online starten, waardoor seizoen 2022-'23 het eerste post-corona seizoen was dat volledig fysiek gedraaid kon worden. Hoewel we niet ons recordaantal van 250 aanmeldingen haalden, haalden we wel boven de 200 aanmeldingen, wat aantoonde dat de interesse in en behoefte aan het Poetry Circle-traject sinds corona significant gegroeid is. Binnen een Poetry Circle is er plek voor 15 deelnemers, die door een auditie gekozen worden. Met 70 aanmeldingen in Amsterdam, en respectievelijk 40 in Den Haag en Rotterdam, waren we genoodzaakt in deze steden meerdere auditieavonden te houden. In Amsterdam waren dit er zelfs drie. De grote belangstelling in onze Circles, zorgt ervoor dat we op een punt komen waarop we helaas veel auditanten moeten teleurstellen. Dit zet ons aan het denken over onze selectieprocedure.

Een Poetry Circle-deelnemer wordt niet per se gekozen op basis van de hoogste kwaliteit of het indrukwekkendste cv. Een Poetry Circle wordt samengesteld vanuit het oogpunt van de groep: welke groep werkt goed samen met elkaar en met de coaches? Zodoende wordt er dus gekeken naar talent, motivatie, ruimte voor groei, leeftijd, welk verhaal iemand te vertellen heeft en verschillende schrijf- en performancestijlen.

Bij deze groeiende interesse in Poetry Circle hoort ook een heroverweging van ons programma-aanbod: in de toekomst willen we niet enkel langdurige trajecten met auditie aanbieden, zoals het Circle-traject en ons professionaliseringstraject Full Circle, maar ook kortere instaptrajecten waar geen auditie voor nodig is. Dit doen we al in samenwerking met Nowhere, waar we standaard in het FALL-seizoen een korte workshopreeks Spoken Word aanbieden, van 8 weken, zonder auditie. Sinds 2023 zijn we ook begonnen met zo'n kort traject in samenwerking met de Schuur in Haarlem. Ook hier gingen 8 weken lang 15 deelnemers onder begeleiding van Poetry Circle-coaches aan de slag met hun schrijven en performen. In 2024 starten we met Schuur een volledige Circle, om hopelijk ook wat druk van Poetry Circle Amsterdam af te halen, en zo minder auditanten teleur te hoeven stellen.

In 2022 hebben we Poëtische Principes herzien: een boekje met uitgangspunten voor nieuwe coaches en gastdocenten, en een boekje voor deelnemers. Poëtische Principes geeft een kijkje in de keuken van Poetry Circle. In 2022 wierp dit al vruchten af: coaches kwamen meer naar de Teach de Teacher-bijeenkomsten en maakten, in samenwerking met onze artistiek producent Lin An Phoa, lesprogramma's vanuit dezelfde inhoudelijke en didactische uitgangspunten als de overige coaches. Zo bereikten we, zonder geweld te doen aan de eigenheid van elke Circle en coach, een beter afgestemd programma. Vanaf het seizoen '22-'23 is dit document niet enkel gedeeld met de coaches, maar is de versie voor deelnemers ook met iedere Circle gedeeld. Zo kent elke deelnemer Poetry Circle door en door. Wellicht het belangrijkste onderdeel van Poëtische Principes is onze Circle Code: een code of conduct waarmee we een *safer space* proberen te creëren. Dit zijn gedragsregels die de basis vormen van Poetry Circle, van de Circle tot op kantoor. De Circle Code is nooit af, het is een document dat altijd in beweging is. Per Circle kan het worden uitgebreid en elk jaar wordt de Code herzien op de Teach de Teacher- en Coach the Coordinator-bijeenkomsten.

Daarnaast hebben we dit seizoen aangegrepen om nieuwe coaches op te leiden: uit onze poule van oud-deelnemers en oud-coördinatoren, selecteerden we talenten om hen onder begeleiding van een ervaren coach uit te laten groeien tot Poetry Circle-coach.

In '22-'23 waren de coaches: Manu van Kersbergen en Sandy Bosmans (Amsterdam), Derek Otte en, in opleiding, Geoffrey van der Ven (Rotterdam), Dorothy Blokland en, in opleiding, Daniëlle Zawadi (Den Haag), Lynne Kuijter en Karlijn Vlaardingebroek (Tilburg), Jörgen Gario en Marco Martens (Eindhoven), Mirte Hartland en, in opleiding, Karim Ellouta (Zwolle) en Marrit Jellema, op de achtergrond gecoacht door Steff Geelen (Leeuwarden).

Het Poetry Circle seizoen werd op 24 juni 2023 groter dan ooit afgesloten tijdens de Poetry Circle Manifestatie in De Tolhuistuin in Amsterdam. Dit jaar gaven we onze jaarlijkse afsluiting voor het eerst een thema mee: Alsof je thuis bent. Een vast onderdeel van deze Manifestatie (voorheen ook Festival genoemd) zijn de eindproducties van alle Poetry Circles. In de laatste 4 weken

van hun traject werken de groepen samen met regisseurs: dit zijn makers die vanuit allerlei disciplines met de groep een eindproduct maken. In de tuin van de Tolhuistuin kwamen deze producties tot leven.

Een onmisbaar onderdeel van het Poetry Circle-seizoen zijn de Circle Sessions: laagdrempelige en intieme podiumavonden georganiseerd door de lokale coördinator(en), waarbij de ene Poetry Circle-stad bij de ander op bezoek gaat, om het podium te delen en elkaar beter te leren kennen. Deze avonden zijn ontzettend belangrijk voor deelnemers: ze doen podiumervaring op, zodat ze zich verder kunnen ontwikkelen als spoken word-artiesten. Daarnaast zijn deze avonden onmisbaar voor community- en scene-building, omdat de nieuwe spoken word-generatie van telkens twee steden hier samenkomt. Zo kunnen de deelnemers een beginnend netwerk opbouwen, terwijl onbekenden van spoken word de kans krijgen om kennis te maken met het genre. Daarnaast worden deze Sessions standaard afgesloten met een open mic, waarbij iedereen, ook niet Poetry Circle-leden, het podium kan betreden. Er hebben in 2023 zeven Circle Sessions plaatsgevonden, waar in totaal 89 artiesten op het podium stonden en er 545 toeschouwers waren.

Zoals hierboven al genoemd, wordt het Poetry Circle-seizoen jaarlijks afgesloten met de Manifestatie. Naast de eindproducten van de deelnemers, stond de Manifestatie in het teken van het vieren van spoken word. Babs Gons, de Dichter des Vaderlands en oprichter van Poetry Circle, stelde een poëtische lezing samen over de geschiedenis en het belang van spoken word, genaamd Ik draag mijn tong in mijn borst. Poetry Circle-makers Geoffrey van der Ven, Karim Ellouta, Sjaan Flikweert, Mirte Hartland en Rachel Rumi Diaz vulden de lezing aan met hun poëzie. Ook werd het podium beklommen door de crème de la crème van de spoken word-scene in het programma Home is where the heart is: Meral Polat, Sunni Lamin Barrow, Sophie Blyden, Sydney Lowell en Dean Bowen traden op onder muzikale begeleiding van Just Big Hills. Full Circle-makers traden ook op in de tuin, om te laten zien waar ze tijdens hun deelname aan gewerkt hadden. Twee makers van Likeminds Factory, een ontwikkelplek voor meerstemmige theatermakers uit verschillende disciplines, presenteerden een voorstelling. Daarnaast werden er masterclasses gegeven: een workshop Beweging door Çiğdem Polat, Spoken Word door Sjaan Flikweert, Hosten door Tyler Koudijzer en een workshop Love Token door Romy Day Winkel, in samenwerking met Read My World. Daarnaast was er een boekenmarkt, een open mic, gehost door Tyler Koudijzer, en werden er twee poëtische, korte films vertoond: Imaginings van Kitchen's Light, over een doof poëziecollectief, en Ergens thuis en de ruimte ertussen, van Sjaan Flikweert.

In totaal waren er 84 jonge artiesten aanwezig en werd de dag bezocht door 120 bezoekers.

Producties (in opdracht)

Naast de vaste onderdelen van het talentontwikkelingsprogramma, tellen we eigen producties/presentaties. Hier vallen alle producties/presentaties onder die wij in eigen beheer ontwikkelen en uitvoeren.

Totale productie	2021-2024	2021	2022	2023
coachingsuren	24	0	0	12
jonge artiesten	29	39	155	201
producties	1	3	12	9
voorstellingen	10	69	77	58
presentaties	10	13	16	44
bezoekers	1250	1748	2997	5560

In dit kader onderscheiden wij de producties/presentaties in opdracht en de eigen producties met voorstellingen. Deze programmapijler had het zwaarst te lijden onder corona. Ten opzichte van het eerste bijna coronavrije jaar 2022 valt op dat we minder zogenoemde voorstellingen tellen, maar wel veel meer presentaties en bezoekers. Het aantal voorstellingen in 2022 werd vertekend door de VR installatie 'Enter New Babylon' die in groepjes van zes was te bezoeken en op die wijze zeventig keer speelde. Als we de cijfers interpreteren buiten 'Enter New Babylon' dan hebben we in 2023 qua aantallen fors

beter gepresteerd. Deze betere prestaties is onder andere een gevolg van een nieuwe medewerker die zich bezighield met alle aanvragen voor optredens en co-producties. Dat leidde tot 44 presentaties op uiteenlopende podia en zo'n 5.000 bezoekers. In die zin is dit, net als bij de professionaliseringstrajecten, een groei doordat we hebben ingezet op partnerschappen.

Zo organiseerden we in 2023 onder andere optredens van Poetry Circle (alumni) in het voorprogramma van de voorstelling Borboletas van Gery Mendes door Orkater, net als een optreden op het makersfestival Rrreuring, gaven we acte de présence op de Rijksakademie, waren we met een reeks presentaties te zien in Museum de Fundatie in Zwolle, waren we te vinden op de Museumnacht, Poetry International en in Ahoy, als onderdeel van de opening van de Paralympische Spelen.

Tenslotte deden we een coproductie met de podiumavond Mensen Zeggen Dingen in Theater Bellevue. Naast deze rechtstreeks door Poetry Circle geproduceerde optredens, schitterden Poetry Circle-leden en alumni op vele podia. Wij zien niet zelden avonden geprogrammeerd met een line up die bijna volledig uit (oud) Poetry Circle-leden bestaat. In die zin groeit de scene duidelijk en zijn er vaste podia opgericht door Poetry Circle-alumni in Leeuwarden, Amsterdam, Eindhoven, Tilburg, Rotterdam en Den Haag. Naast deze presentaties was Poetry Circle in 2023 betrokken bij 8 producties. De productie 'Gihbra' van Nour Jordan die speelde op het Over het IJ festival en Frascati. 'Ghriba' in het Tunesisch betekent vreemd of vreemdeling, en gaat over het bewegen tussen twee werelden. Door haar gebrekkige Tunesisch valt Nour naar eigen zeggen vaak tussen twee werelden. Een voorstelling over de 'Tussenruimte'.

Een andere productie die in 2023 op Over het IJ festival werd geproduceerd door team Nowhere was 'Summer in the City' van Oliver Wagstaff - breakdancer en poppenspeler. Zijn performance gaat over hangen en breakdancen op straat: 'Een nostalgische viering van dans van de straat: de rush, littekens en het samenzijn.' Ook in 2023 maakte Poetry Circle in coproductie met Brainwash een festivalvoorstelling. Klinisch ethicus Tessa Gabriëls schreef en maakte samen met Zeinab el Bouni een performance over troost. Naast deze producties maakte elk van de zeven Poetry Circles in 2023 wederom een eindperformance, die zij lieten zien op de landelijke manifestatie en op een aantal lokale hotspots.

CONCLUSIE

Ons programma in 2023 kenmerkt zich door een forse groei, zowel in aantallen als in kwaliteit van het programma en nieuwe partnerschappen. Deelnemersaantallen namen toe door een intensiever programma op Jeugdland. De bezoekersaantallen namen toe door veel meer presentaties - voornamelijk door de Poetry Circle. Het aantal deelnemers blijft toenemen, zo zien we onder meer aan het groeiende aantal accounts dat wordt aangemaakt op onze website - waarmee deelnemers programma's en studio's kunnen boeken. In totaal werden er de laatste twee jaar 6058 accounts aangemaakt. Hier ligt ook de oorzaak van het explosief gestegen aantal uren dat door deze accounthouders wordt geboekt. Een stijging van 3817 naar 8225 uur.

De basis van deze groei is ons vernieuwde gebouw, online systemen en een volwaardig, evenwichtig team, met naast nieuw talent ook ervaren programmamakers en producenten. Tot slot is 2023 ook een jaar geweest waarin er meer ruimte kwam om strategische partnerschappen aan te gaan en programma's verder door te ontwikkelen. Deze investering heeft geleid tot een groot aantal extra doorstroombmogelijkheden voor onze makers. En leert onszelf steeds meer over onze positionering in het veld en hoe wij als talentontwikkelaar pur sang het meest impact kunnen maken.

NOWHERE

NEWHERO